

Cornér, Tuija, Oppiminen monen logiikan paineessa: Ekspansiivinen oppiminen hybridiorganisaatioissa

Oulun yliopiston tutkijakoulu; Oulun yliopisto, kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta

Tiivistelmä

Hybridiorganisaatioissa useat institutionaaliset logiikat ovat samanaikaisesti läsnä, mikä synnyttää jännitteitä, ristiriitoja ja neuvotteluja eri toimijoiden välille. Aiempi hybridiorganisaatiotutkimus on tarkastellut pääasiassa logiikkojen yhteensovittamista, kun taas organisaation oppimisen tutkimus on pitkälti perustunut oletukseen oppimisesta yhden organisaation sisällä. Tämä väitöskirja tarkastelee, miten hybridiorganisaatiot oppivat toimimaan useiden institutionaalisten logiikkojen paineessa ja millaisia mekanismeja ne kehittävät ristiriitojen ylittämiseksi.

Väitöskirja koostuu kolmesta osatutkimuksesta ja yhteenvedosta. Empiirisenä kohteena on yliopiston, ammattikorkeakoulun ja kaupungin yrittäjyyspalveluiden yhdessä muodostama yrittäjyysyhteisö, jota tarkastellaan kehkeytyvänä hybridiorganisaationa. Aineisto perustuu muutoslaboratoriointerventioon ja koostuu kokousaineistoista, haastatteluista, muistiinpanoista, dokumenteista sekä kehittämisprosessin aikana tuotetuista materiaaleista. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys perustuu kulttuurihistorialliseen toiminnan teoriaan ja ekspansiivisen oppimisen teoriaan. Aineisto analysoitiin laadullisesti tarkastelemalla yhteisen toiminnan kohteen kehitystä, hybriditoimijuuden ilmenemistä sekä ristiriitojen tunnistamista ja ratkaisemista.

Tulokset osoittavat, että hybridiorganisaation oppiminen rakentui yhteisen toiminnan kohteen kehittämisen, hybriditoimijuuden ja ristiriitojen käsittelyn vuorovaikutuksessa. Toiminnan kohde kehittyi ristiriitaisesta lähtötilanteesta kohti yhteisesti jaettua toimintakonseptia, samalla kun osallistujat rakensivat hybriditoimijuutta organisaatorajojen yli. Tutkimuksessa tunnistettiin myös neljä keskeistä hybridiristiriitaa, jotka liittyivät toiminnan tarkoitukseen, jatkuvuuteen, johtamiseen ja resurssien käyttöön. Tulokset osoittavat, että oppiminen rakentui ristiriitojen kautta ja näyttäytyi jatkuvana, monitasoisena neuvotteluprosessina.

Väitöskirjan keskeinen tulos on prosessimalli, jossa institutionaalinen moninaisuus synnyttää ristiriitoja, ristiriitojen käsittely edellyttää hybriditoimijuutta, joka puolestaan mahdollistaa yhteisen toiminnan kohteen sekä uusien toimintamallien muotoutumisen. Malli osoittaa, että toiminnan yhteinen kohde ei ole oppimisprosessin lopputulos vaan koko prosessin läpäisevä ulottuvuus. Ekspansiivinen oppiminen rakentuu siis yhteisen kohteen, toimijuuden ja ristiriitojen jatkuvassa vuorovaikutuksessa.

Tutkimus laajentaa hybridiorganisaatioiden tutkimusta osoittamalla, että ristiriidat voivat toimia uuden yhteisen kohteen ja toimintamallien lähteenä. Se laajentaa myös organisaation oppimisen tutkimusta osoittamalla, että oppiminen voi käynnistyä tilanteissa, joissa yhteinen tavoite ja toimintamalli ovat vasta muotoutumassa. Lisäksi tutkimus osoittaa muutoslaboratorion potentiaalin hybridiorganisaatioiden kollektiivista oppimista, uudistumista ja kehittämistä tukevana oppimisympäristönä. Keskeinen johtopäätös on, että hybridiys näyttäytyy jatkuvasti uudelleen rakentuvana oppimisprosessina, jossa organisaation tarkoitusta, toimintatapoja ja toimijoiden välisiä suhteita neuvotellaan ja muotoillaan yhä uudelleen.

Asiasanat: Ekspansiivinen oppiminen, hybridiorganisaatio, hybriditoimijuus, institutionaaliset logiikat, institutionaalinen moninaisuus, toiminnan kohde, muutoslaboratorio, organisaation oppiminen, ristiriidat, kulttuurihistoriallinen toiminnan teoria